Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Izveštaj Revizije
Informacionih Tehnologija

SISTEM REGISTRACIJE PREDUZEĆA NA KOSOVU

Priština, oktobar 2026.

Generalni revizor Republike Kosovo je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, kojoj Ustav i Zakon [1] garantuju funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost.

Nacionalna kancelarija revizije je nezavisna institucija koja pomaže generalnom revizoru u obavljanju njegovih/njenih dužnosti. Naša misija je da kroz kvalitetne revizije doprinesemo na efektivan način preuzimanju odgovornosti javnog sektora, promovišući javnu transparentnost i dobro upravljanje, i podstičući ekonomičnost, efikasnost i efektivnost vladinih programa za dobrobit svih. Na ovaj način povećavamo poverenje u trošenje javnih sredstava i igramo aktivnu ulogu u osiguravanju interesa poreskih obveznika i drugih zainteresovanih strana u povećanju javne odgovornosti. Generalni revizor odgovara Skupštini za vršenje dužnosti i ovlašćenja utvrđenih Ustavom, zakonom, podzakonskim aktima i međunarodnim standardima revizije javnog sektora.

Ova revizija je sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI 3000[2] i Vodičem za reviziju informacionih sistema (GUID 5100[3]).

Revizije informacionih tehnologija preduzete od Nacionalne kancelarije revizije su ispitivanje i pregled sistema informacionih tehnologija i odgovarajućih kontrola kako bi se stekla sigurnost u načela zakonitosti, efikasnosti[4], ekonomičnosti [5], i efektivnosti [6] informaciono-tehnoloških sistema i odgovarajućih kontrola.

Generalna revizorka je odlučila u vezi sadržaja ovog izveštaja revizije "Sistem registracije preduzeća na Kosovu (RPK)" u konsultaciji sa direktorom Odeljenja revizije Samir Zymberi, koji je nadgledao reviziju.

Tim koji je realizovao ovaj izveštaj:

Poliksena Berisha, Vođa tima; i
Atdhe Gashi, Član tima.

ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT – Adresa:Rr. Ahmet Krasniqi nr. 210, Lagjja Arbëria, Prishtinë 10000, Kosovë
Tel: +383(0) 38 60 60 04/1011
http://zka-rks.org

[1] Zakon 05_L_055 o generalnom revizoru i Nacionalnoj kancelariji revizije Republike Kosovo.
[2] SNISA 3000 – Standardi i smernice za reviziju učinka zasnovane na ONISA revizorskim standardima i praktičnom iskustvu.
[3] GUID 5100 – Vodič za reviziju informacionih sistema koji je izdao INTOSAI.
[4] Efikasnost - Princip efikasnosti znači izvlačenje maksimuma iz raspoloživih resursa. Radi se o odnosu između utrošenih resursa i postignutog rezultata u smislu količine, kvaliteta i vremena.
[5] Ekonomičnost – Princip ekonomičnosti znači minimiziranje troškova resursa. Korišćeni resursi moraju biti dostupni na vreme, u pravoj količini i kvalitetu i po najboljoj ceni.
[6] Efektivnost – Princip efektivnosti znači postizanje unapred određenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

TABELA SADRŽAJA

Opšti Sažetak 5

1 Uvod 7

2 Cilj i obim revizije 9

3 Nalazi revizije 10

3.1 Kontrole aplikacija 10

4 Zaključci 20

5 Preporuke 22

Dodatak I. Dizajn revizije 24

Oblasti sa rizikom i pokazatelji problema revizije 24

Opis sistema 25

Delokrug i revizorska pitanja 28

Kriterijumi revizije 28

Metodologija revizije 29

Relevantna dokumentacija 30

Prilog II. Potvrdno pismo 32

Spisak skraćenica

KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
ARPK	Agencija za registraciju preduzeća Kosova
AID	Agencija za informaciono društvo
PAK	Poreska administracija Kosova
GG	Government Gateway (Vladina kapija)
MIPTI	Ministarstvo industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija
JIB	Jedinstveni identifikacioni broj
RBK	Registar Preduzeća Kosova
DOO	Društvo sa ograničenom odgovornošću
IT	Informaciona tehnologija

Opšti Sažetak

Sistem registracije preduzeća na Kosovu predstavlja ključnu komponentu državne infrastrukture za registraciju, administriranje i upravljanje podacima o poslovnim subjektima u Republici Kosovo. Sistem podržava pružanje elektronskih usluga za poslovne subjekte i građane, omogućavajući registraciju, izmenu i brisanje poslovnih subjekata iz registra, te doprinosi povećanju transparentnosti, standardizacije i efikasnosti administrativnih procesa. Pored toga, njegova integracija sa platformom e-Kosova stvorila je osnovu za unapređenje digitalne transformacije javnih usluga u ovoj oblasti.

Rezultati revizije pokazuju da je sistem u značajnoj meri podržao osnovne procese registracije i administracije preduzeća, pružajući funkcionalnu platformu za upravljanje podacima i saradnju između Agencije za registraciju preduzeća na Kosovu (ARPK) i preduzeća – građana. Međutim, procena aplikativnih kontrola i bezbednosti aplikacije identifikovala je nedostatke koji ograničavaju automatizaciju procesa, kvalitet aplikativnih kontrola i nivo bezbednosti informacija.

U pogledu **ulaznih kontrola**, utvrđeno je da sistem ne obezbeđuje u potpunosti automatsku validaciju ulaznih podataka i potpunu primenu zakonskih i poslovnih zahteva. Nedostatak jasnog označavanja obaveznih polja, uputstava za korisnike i konkretnih poruka o greškama otežava postupak podnošenja zahteva i umanjuje efikasnost Sistema registracije preduzeća na Kosovu. Takođe, zakonska pravila, kao što su kriterijumi za razlikovanje naziva preduzeća, nisu integrisana u automatske kontrole sistema, što stvara potrebu za ručnim proverama i utiče na efikasnost procesa, a kao posledicu ima kašnjenja u pružanju usluga.

U pogledu **izlaznih kontrola**, sistem ne pruža potpunu podršku za izveštavanje, praćenje i automatizaciju procesa. Nedostatak analitičkih izveštaja na opštinskom nivou, nedostaci u statistikama o aktivnim i neaktivnim preduzećima, kao i ograničenja u funkcionalnostima za ispravku predmeta utiču na kvalitet praćenja i donošenja odluka. Takođe, procesi registracije, promene i brisanja preduzeća iz registra nisu u potpunosti digitalizovani, jer se i dalje delimično zasnivaju na fizičkoj dokumentaciji i ručnim procedurama. Do toga je došlo zbog zakonskih ograničenja, kao i nedostatka pojedinih funkcionalnosti i međuinstitucionalnih integracija, što utiče na efikasnost sprovođenja procesa putem sistema i dovodi do kašnjenja u pružanju usluga..

Što se tiče **bezbednosti aplikacije**, revizijom je utvrđeno da, iako postoje operativne tehničke mere za upravljanje promenama i izradu rezervnih kopija podataka, nedostatak formalizovanih politika i procedura ograničava efikasnost upravljanja bezbednošću informacija. Slabosti u upravljanju lozinkama, nepostojanje formalizovanog procesa za upravljanje promenama, koncentracija kritičnih uloga kod jednog službenika za informacione tehnologije, kao i nedostatak dokumentovanih procedura za oporavak od katastrofa, povećavaju rizik od neovlašćenog pristupa, slabljenja internih kontrola i otežavaju obezbeđivanje kontinuiteta pružanja usluga u slučaju incidenata.

Stoga, pitanja i rizici identifikovani tokom revizije ukazuju na to da je Ministarstvu industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija, odnosno Agenciji za registraciju preduzeća na Kosovu (ARPK), koja administrira Sistem registracije preduzeća na Kosovu, potrebno dalje unapređenje sistema. S tim u vezi, dali smo ukupno 16 preporuka, koje su predstavljene u Poglavlju 5 ovog izveštaja.

Odgovor entiteta

Ministarstvu industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija, odnosno Agenciji za registraciju preduzeća na Kosovu (ARPK), prihvatilo je nalaze i zaključke revizije i obavezalo se da će sprovesti date preporuke.

1 Uvod

Agencija za registraciju preduzeća na Kosovu (ARPK) je agencija koja funkcioniše u okviru Ministarstva industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija i čija je osnovna delatnost registracija i ponovna registracija različitih vrsta preduzeća, uključujući individualna preduzeća, ortačka društva (ortačka društva sa neograničenom i komanditna društva), društva sa ograničenom odgovornošću i akcionarska društva, kao i strana privredna društva, javna i društvena preduzeća, zemljoradničke zadruge i druge subjekte pod nadležnošću Kosovske agencije za privatizaciju. Takođe, u okviru ove agencije vrši se i licenciranje kompanija za fizičko obezbeđenje.

Ministarstvo industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija, preko Agencije za registraciju preduzeća na Kosovu, administrira Sistem registracije preduzeća na Kosovu. Putem ove agencije Ministarstvo obezbeđuje da se preduzeća registruju u skladu sa zakonom i da im se dodeli jedinstveni identifikacioni broj. Takođe, omogućava vođenje tačnog i transparentnog registra preduzeća i ažuriranje njihovih podataka, čime doprinosi nesmetanom funkcionisanju tržišta.

Prema podacima Agencije za registraciju preduzeća na Kosovu, na Kosovu je do 2026. godine registrovano ukupno 265.992 preduzeća, što odražava stepen razvoja privatnog sektora u zemlji. Od toga: 134,914 preduzeća ima aktivan status, 93,532 preduzeća ima pasivan status, 37,546 preduzeća je brisano iz registra.

Sistem registracije preduzeća na Kosovu povezan je putem posredničke platforme (Government Gateway – GG), koja omogućava razmenu i pružanje podataka različitim državnim institucijama.

Konkretno, sistem je povezan sa:

- Poreskom administracijom Kosova – gde se vrši dvosmerna razmena podataka o preduzećima;
- Registrom civilnog stanja – iz kojeg se, putem platforme GG, preuzimaju podaci o građanima Republike Kosovo;
- Carinom Kosova – koja preuzima podatke iz Registra preduzeća;
- Katastarskom agencijom Kosova – iz koje se preuzimaju podaci o zvaničnim adresama.

Agencija za registraciju preduzeća na Kosovu vrši registraciju svih privrednih društava i stranih privrednih društava u skladu sa Zakonom br. 02/L-123 o privrednim društvima i Zakonom br. 06/L-016 o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima.

Putem mreže od 36 opštinskih centara za registraciju, koji su povezani sa centralnom kancelarijom ARPK-a, pruža se jedinstvena i koordinisana usluga na celoj teritoriji Kosova. Ovaj sistem „one-stop-shop“ uspostavljen je radi pružanja jednostavne i efikasne usluge preduzećima, smanjenja administrativnih procedura i povećanja transparentnosti.

Sistem registracije preduzeća na Kosovu predstavlja elektronsku platformu koja korisnicima omogućava da se registruju u sistem i podnesu elektronski zahtev za registraciju preduzeća. Sistem takođe omogućava pristup putem platforme e-Kosova, kao i podnošenje zahteva za promenu podataka i druge administrativne usluge. Nakon potvrde korisničkog naloga, korisnici mogu elektronskim putem upravljati podacima o svojim preduzećima.

Sistem registracije preduzeća na Kosovu obuhvata širok spektar funkcionalnosti koje pokrivaju celokupan životni ciklus jednog preduzeća – od njegovog osnivanja do promena podataka i brisanja iz registra, pri čemu je do sada na platformi e-Kosova elektronski realizovan samo postupak registracije.

Sistem omogućava korisnicima registraciju različitih oblika preduzeća, kao što su: individualno preduzeće, društvo sa ograničenom odgovornošću (DOO), akcionarsko društvo, ortačko društvo sa neograničenom odgovornošću, komanditno društvo, strano privredno društvo i zemljoradnička zadruga.

Pored registracije preduzeća, sistem omogućava i izmenu podataka o preduzeću, promenu adrese, delatnosti, kapitala, vlasnika i zastupnika, kao i brisanje preduzeća iz registra.

2 Cilj i obim revizije

Cilj ove revizije je procena aplikativnih kontrola i bezbednosti aplikacije za Sistem registracije preduzeća na Kosovu.

Ovom revizijom nastojimo da pružimo relevantne preporuke MIPTI-u, odnosno Agenciji za registraciju preduzeća na Kosovu (ARPK), kao i institucijama odgovornim za upravljanje registrom preduzeća, kako bi unapredile aplikativne kontrole u informacionom sistemu za registraciju preduzeća.

Tabela 1: Oblasti i pitanja revizije

Oblasti revizije	Pitanja revizije
1. Kontrole Aplikacija	1. Ulazne kontrole
	2. Kontrole izlaznih podataka
	3. Kontrole bezbednosti aplikacije

Obuhvat ove revizije obuhvata Agenciju za registraciju preduzeća na Kosovu (ARPK), zajedno sa opštinskim centrima za registraciju preduzeća (tokom ove revizije, kao uzorak za testiranje, obuhvaćena su dva opštinska centra – Uroševac i Kosovo Polje), koja je odgovorna za razvoj i održavanje Sistema registracije preduzeća na Kosovu, kao i odgovarajuće odeljenje za administraciju sistema informacionih tehnologija.

Svrha ove revizije je procena aplikativnih kontrola informacionog sistema „Sistem registracije preduzeća na Kosovu“, sa posebnim fokusom na ulazne kontrole, izlazne kontrole i kontrole bezbednosti aplikacije. Revizija obuhvata period od 2025. do 2026. godine, uključujući i prvobitni ugovor sa projektnim zadatkom za razvoj sistema iz 2019. godine.

3 Nalazi revizije

Misija Agencije za registraciju preduzeća na Kosovu jeste stvaranje povoljnog okruženja za razvoj preduzeća na Kosovu pružanjem pouzdanih i efikasnih usluga.

Uopšteno gledano, Sistem registracije preduzeća na Kosovu predstavlja značajnu osnovu za pružanje elektronskih usluga i doprineo je modernizaciji administracije preduzeća. Međutim, utvrđeni su nedostaci u aplikativnim kontrolama i bezbednosti sistema. Identifikovane su slabosti u automatskoj validaciji podataka, izveštavanju, međuinstitucionalnim integracijama i automatizaciji procesa. Takođe, politike i procedure za upravljanje bezbednošću aplikacije i kontinuitetom pružanja usluga nisu u potpunosti izrađene niti primenjene. Kao posledica toga, povećava se zavisnost od ručnih procesa, dok efikasnost, pouzdanost i održivost sistema, kao i kvalitet usluga za preduzeća, mogu biti negativno pogođeni.

Tokom avgusta 2026. godine prijavljene su sumnje u vezi sa mogućim izlaganjem ličnih podataka putem sistema RPK-a, što bi moglo ugroziti privatnost. S tim u vezi, tim za reviziju je, u vreme izrade nacrta izveštaja, posetio ARPK i proverio funkcionalnost Sistema registracije preduzeća na Kosovu u pogledu objavljivanja statuta i anonimizacije ličnih podataka. Konstatovano je da je ARPK aktivirla jednu funkcionalnost na svom portalu, nakon konsultacija sa Agencijom za informisanje i privatnost i prethodno sprovedenih testiranja. Međutim, nakon puštanja u rad, u medijima su objavljene informacije o mogućem izlaganju ličnih podataka (u ARPK-u takvi slučajevi nisu prijavljeni). S tim u vezi, ARPK je reagovala i, kao rezultat toga, privremeno obustavio ovu funkcionalnost do razvoja novog rešenja. Kao mogući uzroci identifikovani su loš kvalitet skeniranih dokumenata i opterećenje sistema, dok konačan tehnički uzrok nije bio utvrđen.

Tim za reviziju je, putem testiranja i pregleda prateće dokumentacije, potvrdio obustavu ove funkcionalnosti na portalu ARPK-a.

U nastavku su predstavljena identifikovana pitanja koja se odnose na ulazne kontrole, kontrole izlaznih podataka i kontrole bezbednosti aplikacije.

3.1 Kontrole aplikacija

Kontrole aplikacija obuhvataju kontrole ulaza, obrade, izlaza i bezbednosti. One uključuju metode kojima se obezbeđuje da se u informacioni sistem unose i ažuriraju isključivo potpuni, tačni, validni i pouzdani podaci, da se obrada podataka izvršava pravilno i u skladu sa predviđenom namenom, da rezultati obrade ispunjavaju očekivane zahteve, kao i da se podaci bezbedno čuvaju.[7]

[7] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija, Kontrole aplikacija.

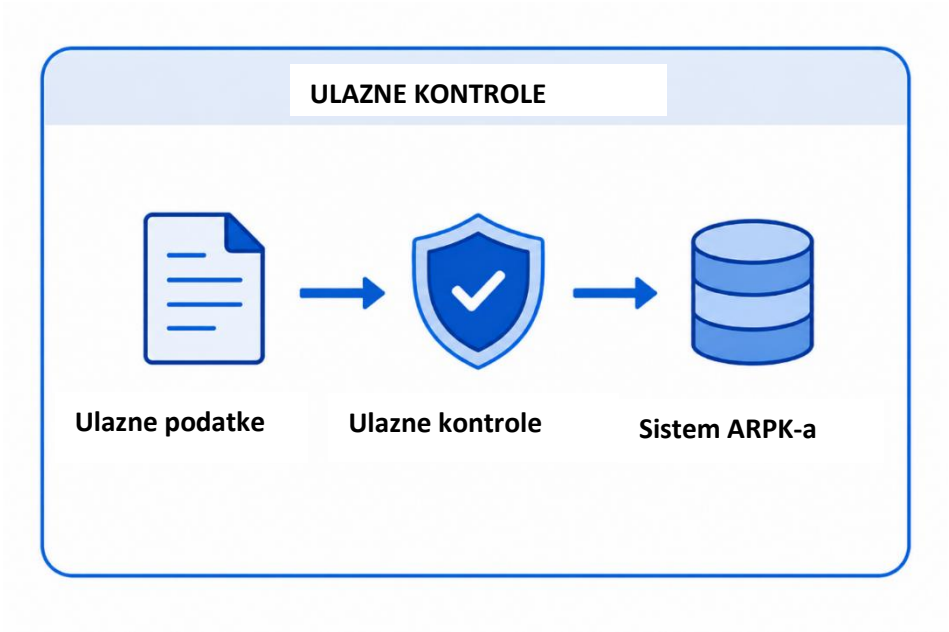

Figura 1. Ulazne kontrole

1. Obavezna polja u obrascu za registraciju preduzeća putem platforme e-Kosova nisu jasno označena za građane

Pravila validacije u Sistemu registracije preduzeća na Kosovu treba da budu odgovarajuće definisana, dokumentovana i primenjena prilikom unosa podataka (inputa). Potrebno je da postoje sveobuhvatne kontrole, kao što su pravila registracije i autorizacije u slučaju mogućnosti zaobilaženja ključnih ulaznih kontrola, kao i odgovarajuće kontrole i dokumentacija za unos podataka u aplikaciju. [8]

Građani putem platforme e-Kosova mogu registrovati individualno preduzeće, ortačko društvo sa neograničenom odgovornošću, komanditno društvo, društvo sa ograničenom odgovornošću, akcionarsko društvo, strano privredno društvo, predstavništvo na Kosovu i zemljoradničku zadrugu. Polja koja se popunjavaju na platformi e-Kosova omogućavaju podnošenje zahteva za registraciju preduzeća.

Međutim, ne postoje objašnjenja u vidu primera kako pojedina polja treba popuniti. Pored toga, obavezna polja nisu jasno označena kao takva. Iako građanin ne može da nastavi na sledeći korak bez popunjavanja obaveznih polja, poruka o grešci je opšteg karaktera i ne objašnjava na koje se konkretno polje greška odnosi.

Pored toga, građanin ne može putem platforme e-Kosova da prati status podnetog zahteva, odnosno da vidi u kojoj se fazi razmatranja nalazi registracija njegovog preduzeća. Takođe, moduli za izmenu podataka i brisanje preduzeća iz registra još uvek nisu razvijeni na platformi e-Kosova.

Uzrok ovih nedostataka je to što platforma e-Kosova nije imala ugovor o održavanju i unapređenju u vreme kada je razvijena usluga registracije preduzeća. Pored toga, realizovana unapređenja na platformi e-Kosova odobrena su u dokumentu o prihvatanju razvoja od strane ARPK-a. Njihova realizacija se očekuje, s obzirom na to da je tokom 2026. godine potpisan novi ugovor za održavanje i unapređenje platforme e-Kosova.

[8] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, ulazne kontrole.

Kao posledica toga, građani se suočavaju sa nejasnoćama prilikom registracije preduzeća putem platforme e-Kosova. Takođe, postupak nije u potpunosti završen u delu koji se odnosi na izmene podataka i brisanje preduzeća iz registra, zbog čega su građani prinuđeni da koriste druge načine, uključujući i lični dolazak na šaltere ARPK-a. To pokazuje da cilj digitalizacije usluga putem platforme e-Kosova još uvek nije u potpunosti ostvaren..

2. Nedostaci u razvoju sistema u vezi sa kriterijumima za jedinstven naziv preduzeća

Nevalidni podaci treba da budu odgovarajuće odbijeni od strane aplikacije. Potrebno je da postoje sveobuhvatne kontrole, kao što su pravila registracije i autorizacije u slučaju mogućnosti zaobilaženja ključnih ulaznih kontrola, kao i odgovarajuće kontrole i dokumentacija za unos podataka u aplikaciju.[9]

Iako je Sistem registracije preduzeća na Kosovu razvijen u skladu sa važećim zakonodavstvom, on ne ispunjava zahteve Zakona br. 06/L-016, člana 28, kao ni Administrativnog uputstva br. 02/2020 o postupku registracije zvaničnog i trgovačkog naziva, odnosno člana 5, kojim je propisano da trgovački naziv mora biti jedinstven i da se mora razlikovati od drugog naziva po najmanje dva karaktera.

Tokom sprovedenih testiranja utvrdili smo da sistem dozvoljava registraciju svakog naziva preduzeća koji se od drugog naziva razlikuje samo po jednom karakteru, bilo da je u pitanju jedno slovo, jedan broj ili čak jedan razmak.

Uzrok ovog nedostatka jeste razvoj aplikacije korišćenjem jednostavnijih programskih funkcija. Službenik za informacione tehnologije u ARPK-u obrazložio je da su u vreme razvoja sistema složenije funkcije usporavale rad i funkcionalnost sistema. Zbog toga ovaj zakonski kriterijum nije implementiran u sistem, već je ostavljeno da ga ručno proveravaju službenici koji razmatraju zahteve u opštinama i u ARPK-u.

Kao posledica toga, sistem omogućava registraciju preduzeća sa sličnim nazivima koji nisu u skladu sa zakonskim kriterijumima, što može izazvati zabunu prilikom razlikovanja preduzeća. Pored toga, ARPK, odnosno službenici koji razmatraju zahteve, troše dodatno vreme na ručnu proveru svakog naziva preduzeća u bazi podataka ARPK-a, što uzrokuje kašnjenja u obradi zahteva za registraciju preduzeća..

3. Vraćanje zahteva zbog neusaglašenosti broja zaposlenih

Pravila validacije u Sistemu registracije preduzeća na Kosovu treba da budu odgovarajuće definisana, dokumentovana i primenjena prilikom unosa podataka (inputa), dok nevalidni podaci treba da budu odgovarajuće odbijeni od strane aplikacije.[10]

Polje za broj zaposlenih je obavezno i mora biti popunjeno kako bi se postupak podnošenja zahteva mogao nastaviti, međutim sistem prihvata i vrednost 0 kao ispravnu. To je u skladu sa važećim zakonodavstvom, budući da Zakon br. 06/L-016 o privrednim društvima ne propisuje minimalan broj zaposlenih za oblike privrednih društava, kao što su društvo sa ograničenom odgovornošću,

[9] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, ulazne kontrole.
[10] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, ulazne kontrole.

individualno preduzeće i drugi oblici privrednih društava. Iz tog razloga sistem ne postavlja ograničenje u pogledu minimalne vrednosti ovog polja.

Međutim, tokom revizije utvrdili smo da se zahtevi društava sa ograničenom odgovornošću (DOO), koja su podnela zahtev za registraciju sa brojem zaposlenih 0, vraćaju podnosiocu na ispravku od strane službenika koji obrađuje predmet, kako bi se broj zaposlenih izmenio na najmanje 1 ili više od 1, jer se smatra da prilikom osnivanja preduzeća postoji najmanje jedno lice, koje može biti i vlasnik preduzeća.

Sistem ne ograničava broj zaposlenih zato što zakon ne propisuje takvo ograničenje. Do toga je došlo usled nedovoljno definisanih zahteva za razvoj sistema i izostanka saradnje između stručnjaka iz poslovne oblasti i stručnjaka iz oblasti informacionih tehnologija. Ovaj deo je prepušten programerima i IT tehničarima, zbog čega sistem dozvoljava unos vrednosti 0 za broj zaposlenih.

Nedovoljno stručno definisani zahtevi za razvoj sistema stvaraju nejasnoće u primeni zakonskih zahteva tokom razvoja sistema, što za posledicu ima kašnjenja u registraciji preduzeća.

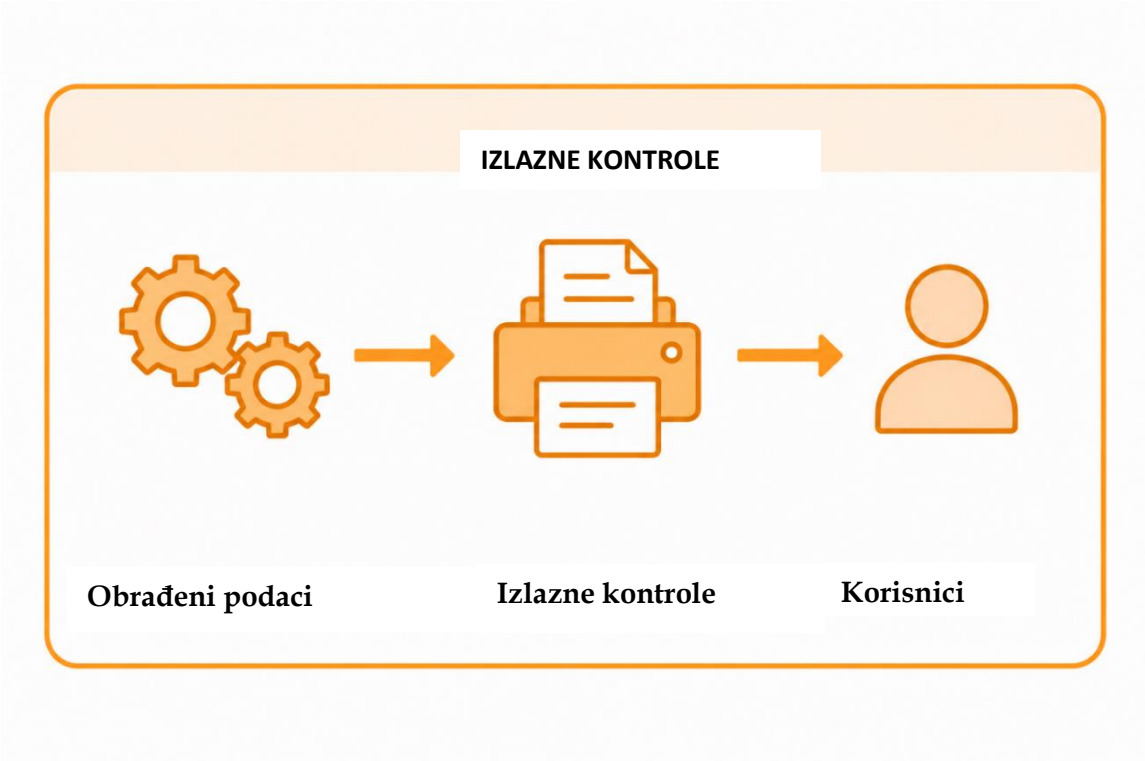

Figura 2. Izlazne kontrole

4. Nedostatak funkcionalnosti za ograničavanje izmena samo na delove predmeta koji zahtevaju ispravku tokom postupka korekcije

ARPK treba da uspostavi procedure kojima će obezbediti da se potpunost i tačnost rezultata aplikacije procene pre njihovog korišćenja u daljoj obradi, da bude omogućeno praćenje rezultata aplikacije, da se rezultati preispitaju sa aspekta opravdanosti i tačnosti, kao i da kontrole potpunosti i tačnosti budu delotvorne.[11]

Tokom revizije utvrđeno je da se, nakon razmatranja predmeta od strane „službenika za odobravanje“, u slučajevima kada predmet nije odobren zbog nedostataka u dokumentaciji,

[11]Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, kontrole izlaznih podataka

neispunjavanja kriterijuma ili netačnosti u dostavljenim podacima, predmet vraća podnosiocu na ispravku putem sistema.
Međutim, prilikom vraćanja predmeta na dopunu, sistem ne ograničava izmene samo na delove u kojima su utvrđeni nedostaci, već omogućava podnosiocu pristup celokupnom predmetu i mogućnost izmene svih podataka i dokumenata iz zahteva, uključujući i one delove koji su prethodno bili pravilno popunjeni i ocenjeni kao potpuni..
Kao rezultat toga, nakon što podnosilac izvrši ispravke, službenik za odobravanje je obavezan da ponovo pregleda kompletnu dokumentaciju i sve podatke iz predmeta, uključujući i one delove koji nisu bili predmet ispravke i koji su prethodno već bili verifikovani kao tačni.

Glavni uzrok ovog nedostatka jeste nepostojanje mehanizma u sistemu koji bi službeniku omogućio da bude obavešten o delovima koje je podnosilac izmenio. Zbog toga sistem ne raspolaže funkcionalnošću koja bi uskladila ovu fleksibilnost sa potrebom očuvanja već verifikovanih delova predmeta i izbegavanja njihovog nepotrebnog ponovnog razmatranja.

Kao posledica toga dolazi do dupliranja posla za službenike koji odobravaju predmete, produžava se vreme razmatranja i odobravanja zahteva, smanjuje se efikasnost procesa, a produženje vremena obrade uzrokuje kašnjenja u pružanju usluga strankama.

5. Nedostaci u funkcionalnostima za izveštavanje u Sistemu registracije preduzeća na Kosovu (RPK)

ARPK treba da uspostavi procedure kojima će obezbediti da se potpunost i tačnost rezultata aplikacije procene pre njihovog korišćenja u daljoj obradi, uključujući i obradu od strane krajnjih korisnika. [12]

- Sistem RPK-a ne omogućava generisanje detaljnih izveštaja o preduzećima po opštinama. Opštinski službenici mogu da generišu izveštaje samo za predmete koje su sami obradili, dok nemaju mogućnost da generišu potpun i detaljan izveštaj za sve predmete na teritoriji svoje opštine. Na portalu su dostupni samo opšti statistički podaci, dok ne postoji mogućnost generisanja analitičkih izveštaja na opštinskom nivou.
- Takođe, statistički podaci sistema ne odražavaju stvaran broj pasivnih preduzeća, jer uključuju i preduzeća koja nisu zamenila potvrdu o registraciji novom potvrdom sa Jedinstvenim identifikacionim brojem (JIB). Kao rezultat toga, broj od preko 93.000 pasivnih preduzeća prikazan u sistemu može odstupati od stvarnog stanja, jer deo tih preduzeća može i dalje obavljati privrednu delatnost.
- Pored nedostataka u izveštavanju, utvrđeni su i nedostaci u pristupu predmetima na opštinskom nivou. Sistem je projektovan tako da omogućava ograničen pristup predmetima prema opštini u kojoj je zahtev podnet, međutim utvrđeni su slučajevi u kojima je sistem omogućio pristup predmetima ili podacima iz drugih opština. Tokom revizije zabeležen je slučaj u kojem je stranka podnela elektronski zahtev za informacije, ali je prilikom otvaranja zahteva sistem prikazao podatke drugog preduzeća iz potpuno druge opštine, čime su bile izložene informacije koje nisu pripadale podnosiocu zahteva. Ovaj slučaj službenik je prijavio ARPK-u. Takođe je identifikovan slučaj u kojem je zahtev greškom prosleđen na obradu pogrešnoj opštini. Konkretno, jedno preduzeće je podnelo zahtev u drugoj opštini, ali se zahtev pojavio na obradi u Opštini Uroševac. I ovaj slučaj opština je prijavila ARPK-u.

Prema navodima službenika ARPK-a, razlog zbog kojeg nije razvijena funkcionalnost za generisanje detaljnih izveštaja na opštinskom nivou jeste činjenica da većina opština nema rukovodioce

[12] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, kontrole izlaznih podataka

odeljenja, zbog čega nije postojala potreba za razvojem ove funkcionalnosti. Iako je sporazumom između opština i ARPK-a bilo predviđeno da organizacione jedinice za registraciju preduzeća imaju rukovodioce odeljenja, to u praksi nije sprovedeno zbog nedostatka kadrova. Međutim, ARPK generiše izveštaje za svaku opštinu na centralnom nivou.

U vezi sa neažuriranjem podataka o neaktivnim preduzećima i Jedinstvenom identifikacionom broju (JIB), ARPK je istakao da postupak nije u potpunosti sproveden zato što Zakon o privrednim društvima ne propisuje obavezu niti daje ovlašćenje ARPK-u da obaveže preduzeća da ažuriraju svoje podatke, a ne postoje ni podzakonski akti koji uređuju ovu oblast. S druge strane, slučajevi pogrešne raspodele zahteva i prikazivanja podataka drugih preduzeća ukazuju na nedostatke u aplikativnim kontrolama i logici funkcionisanja sistema, koje ARPK nije prethodno identifikovao.

Kao posledica ovih nedostataka ograničena je mogućnost efikasnog praćenja i izveštavanja o predmetima i preduzećima na opštinskom nivou, što negativno utiče na efikasnost procesa i kvalitet donošenja odluka. Istovremeno, povećava se rizik od pogrešne obrade predmeta i neovlašćenog otkrivanja podataka, čime se narušava pouzdanost Sistema registracije preduzeća na Kosovu.

6. Nepotpuna elektronska realizacija procesa registracije i brisanja preduzeća

ARPK treba da obezbedi da se potpunost i tačnost rezultata aplikacije procene pre njihovog korišćenja u daljoj obradi, da se rezultati preispitaju sa aspekta opravdanosti i tačnosti, kao i da kontrole potpunosti i tačnosti budu delotvorne.[13]

Iako se postupak registracije preduzeća može pokrenuti i sprovesti elektronskim putem kroz Sistem registracije preduzeća na Kosovu, proces još uvek nije u potpunosti digitalizovan. Nakon završetka registracije, izdavanje potvrde o registraciji preduzeća i dalje se obavlja u fizičkom obliku, pri čemu je stranka dužna da lično preuzme dokument. Takođe, kada je reč o plaćanju usluge u sistemu, stranka mora da preuzme uplatnicu, izvrši uplatu, a zatim učita dokaz o uplati, jer sistem nije integrisan sa elektronskim plaćanjem.

Isti način rada primenjuje se i na druge usluge, kao što su:

- zahtevi za izmenu podataka o preduzeću;
- zahtevi za izdavanje duplikata potvrde;
- zahtevi za dobijanje informacija iz RPK.

Iako se zahtevi podnose elektronskim putem, izdavanje konačnih dokumenata i dalje se vrši isključivo u fizičkom obliku.
S druge strane, putem platforme e-Kosova, građani, pored podnošenja elektronskog zahteva za registraciju preduzeća, mogu:

- da preuzmu potvrdu u elektronskom obliku;
- da dobiju dokument elektronski potpisan putem mehanizama platforme;
- da izvrše plaćanje putem usluge elektronskog plaćanja na platformi e-Kosova u realnom vremenu.

Međutim, na platformi e-Kosova još uvek nisu omogućene usluge za izmenu podataka i brisanje preduzeća iz registra.

[13]Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, kontrole izlaznih podataka

Dodatno ograničenje potpune digitalizacije odnosi se na poresku potvrdu koju izdaje Poreska administracija Kosova (PAK). U postupku brisanja, odnosno gašenja preduzeća, stranka je i dalje obavezna da dostavi fizički primerak poreske potvrde, overen od strane PAK-a.
ARPK ima direktnu vezu sa informacionim sistemima PAK-a. Međutim, PAK trenutno ne omogućava elektronsku razmenu podataka o poreskim obavezama, zbog čega se ovaj postupak i dalje zasniva na fizičkoj dokumentaciji.
Uzroci ovih nedostataka leže u zakonskim ograničenjima koja onemogućavaju potpuno ukidanje fizičke dokumentacije. Zbog toga se u Sistemu registracije preduzeća na Kosovu izdavanje potvrde i arhiviranje predmeta i dalje obavljaju u fizičkom obliku. Nasuprot tome, na platformi e-Kosova omogućeno je da se postupak registracije u potpunosti realizuje elektronski, osim usluga izmene podataka i brisanja preduzeća, koje još nisu razvijene i nalaze se u fazi razvoja u okviru novog ugovora za održavanje i unapređenje platforme e-Kosova.

Takođe, u Sistemu registracije preduzeća na Kosovu nije implementirana mogućnost korišćenja elektronskog potpisa, čak ni u slučaju budućih zakonskih izmena, dok platforma e-Kosova već omogućava upotrebu elektronskog potpisa. Istovremeno, nedostatak potpune integracije između sistema ARPK-a i platformi PAK-a za automatsku razmenu podataka potrebnih za postupak brisanja preduzeća predstavlja dodatnu prepreku potpunoj digitalizaciji ovog procesa. ARPK je sa PAK-om razgovarao o mogućnosti da PAK, na osnovu elektronskog zahteva iz sistema ARPK-a, automatski dostavlja informaciju o tome da li preduzeće ima ili nema poreske obaveze, nakon čega bi sistem, u slučaju nepostojanja poreskog duga, mogao automatski da nastavi postupak brisanja preduzeća.

Kao posledica ovih nedostataka, postupci registracije, izmene podataka i brisanja preduzeća još uvek se ne sprovode u potpunosti elektronskim putem, što stvara zavisnost od fizičke dokumentacije i ručnih procedura. To produžava vreme obrade, povećava administrativno opterećenje i ograničava koristi od digitalizacije. Pored toga, nedostatak integracije između informacionih sistema ograničava automatizaciju procesa i efikasnost pružanja usluga preduzećima.

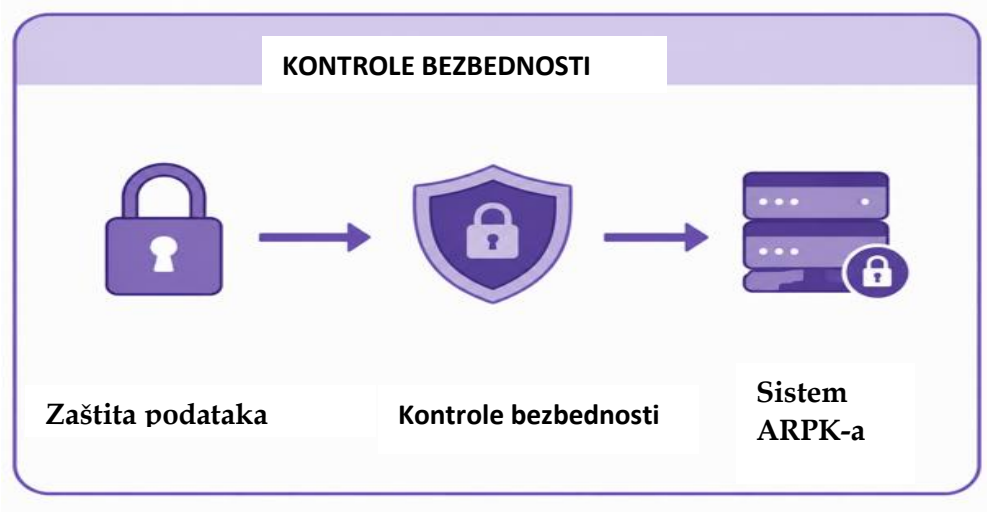

Figura 3. Kontrole bezbednosti

7. Nedostatak kompleksnosti lozinki u sistemu RPK-a

Podaci aplikacije treba da budu zaštićeni u skladu sa bezbednosnim standardima i Priručnikom za reviziju informacionih tehnologija. Potrebno je primeniti efikasne kontrole logičkog i fizičkog pristupa, kako je definisano u domenu bezbednosti informacija, radi obezbeđivanja autentifikacije, autorizacije i praćenja pristupa. [14]

Tokom revizije utvrđeno je da Sistem registracije preduzeća na Kosovu nije primenio dovoljne zahteve u pogledu kompleksnosti korisničkih lozinki. U vreme revizije, korisnici sistema nisu bili obavezni da koriste lozinke koje ispunjavaju minimalne bezbednosne kriterijume, niti da ih periodično menjaju.
ARPK je izjavila da je u procesu implementacije novog mehanizma za povećanje kompleksnosti lozinki, međutim, tokom faze revizije ovaj mehanizam nije bio primenjen. Implementacija je započeta nakon identifikovanja ovog pitanja od strane revizije, kao privremena mera do izrade, usvajanja i primene zvanične politike za upravljanje lozinkama.
Nedostatak kompleksnosti lozinki nastao je kao rezultat nepostojanja formalizovanih politika i procedura za bezbednost informacija, uključujući i nedostatak usvojene politike za upravljanje lozinkama. Prema navodima ARPK-a, ova situacija je povezana sa ograničenim ljudskim i organizacionim kapacitetima, kao i nedostatkom formalizovane strukture upravljanja bezbednošću informacija.

Kao posledica nedostatka odgovarajućih zahteva za kompleksnost i upravljanje lozinkama povećava se rizik od kompromitovanja korisničkih kredencijala. Posledično, može doći do neovlašćenog pristupa sistemu RPK-a. Pored toga, nepostojanje formalizovane politike za upravljanje lozinkama stvara rizik da se bezbednosne kontrole ne primenjuju dosledno i jednako za sve korisnike sistema.

8. Nedostaci u upravljanju promenama i razdvajanju odgovornosti u sistemu RPK-a

Podaci aplikacije treba da budu zaštićeni u skladu sa bezbednosnim standardima i Priručnikom za reviziju informacionih tehnologija. Potrebno je primeniti efikasne kontrole logičkog i fizičkog pristupa, kako je definisano u domenu bezbednosti informacija, radi razdvajanja uloga, zadataka i odgovornosti.

ARPK nema formalizovanu politiku i proceduru za upravljanje promenama (Change Management) u informacionim sistemima.
Međutim, u praksi postoji interni proces upravljanja promenama. Svaki zahtev za promenu ili novi razvoj pokreće rukovodstvo ARPK-a i prosleđuje ga odgovornom službeniku za informacionu tehnologiju.
Nakon prijema zahteva, IT službenik:

- vrši tehničku i funkcionalnu analizu;
- procenjuje uticaj promene;
- planira i koordinira razvoj;
- sprovodi testiranje;
- nadzire implementaciju promene u sistem;
- prati proces do njegovog završetka.

[14] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, Kontrole bezbednosti aplikacija

Nakon razvoja, promene se prvo implementiraju u testnom okruženju, gde se proveravaju nove funkcionalnosti i uticaj na postojeće funkcionalnosti. Pre promena koje mogu uticati na integritet ili dostupnost podataka, izrađuju se rezervne kopije.
Tek nakon završetka testiranja i potvrde da promena funkcioniše u skladu sa zahtevima, ona se implementira u produkciono okruženje (production).
Međutim, trenutno ne postoji formalna radna grupa za odobravanje i upravljanje promenama. Zbog ograničenog broja IT osoblja, ceo proces se uglavnom oslanja na jednog IT službenika, koji obavlja uloge analize, testiranja razvoja, tehničkog odobravanja i implementacije.

Glavni uzroci su: nedostatak dokumentovane procedure za upravljanje promenama; ograničen broj zaposlenih u ARPK-u i IT sektoru, gde jedan službenik pokriva većinu uloga u ciklusu promene; nedostatak formalizovane strukture za razdvajanje dužnosti i odobravanje promena.

Kao rezultat nepostojanja formalizovane procedure za upravljanje promenama i koncentracije većine uloga kod jednog IT službenika, slabe interne kontrole nad procesom promena u sistemu RPK-a. To stvara rizik od: nepostojanja odgovarajućeg razdvajanja dužnosti između pokretanja zahteva, analize, razvoja, testiranja, odobravanja i implementacije promena; povećane zavisnosti od jednog lica za funkcionisanje, održavanje i razvoj sistema; implementacije promena bez potpunih kontrola i nezavisnih pregleda pre prelaska u produkciono okruženje. Kao posledica toga povećava se rizik da realizovane promene u sistemu negativno utiču na integritet i dostupnost podataka i funkcionalnosti RPK-a.

9. Nedostatak formalizovanih procedura za rezervne kopije i oporavak od katastrofe na nivou ARPK-a

Podaci aplikacije treba da budu zaštićeni u skladu sa bezbednosnim standardima i Priručnikom za reviziju informacionih tehnologija. Aplikacija treba da poseduje dokumentovan plan oporavka od katastrofa, uključujući bezbedne mehanizme za izradu rezervnih kopija i oporavak podataka, u skladu sa domenom kontinuiteta preduzeća i plana oporavka od katastrofa (PVB/PRF). Planovi bezbednosti i oporavka treba redovno da se testiraju kako bi se obezbedio kontinuitet preduzeća i zaštita informacija. [15]

ARPK nema formalizovane i dokumentovane procedure za upravljanje rezervnim kopijama i oporavkom od katastrofa, odnosno nedostaju politike i plan kontinuiteta preduzeća. Hardverska infrastruktura ARPK-a hostovana je u Državnoj agenciji za informaciono društvo (AID), koja je odgovorna za bezbednost, dostupnost, kao i sprovođenje operativnih procedura za izradu rezervnih kopija i kontinuitet usluga.

Proces izrade rezervnih kopija realizuje se u skladu sa članom 8. Uredbe (MJU) br. 01/2018 o osnovama elektronskih baza podataka. Shodno tome, u praksi se trenutno realizuju:

- Rezervna kopija diferencialna (backup) i log backup dnevna;
- Potpuna rezervna kopija (full backup) jednom nedeljno;
- Rezervna kopija mašine (machine backup) svakih sedam dana.

Rezervne kopije se čuvaju u tri primerka i na različitim lokacijama:
Što se tiče oporavka od katastrofa (Disaster Recovery), ARPK se oslanja na infrastrukturu AID-a. Međutim, AID još uvek nije uspostavila rešenje za implementaciju oporavka od katastrofa, već je preduzela određene korake i nalazi se u procesu razvoja odgovarajućeg rešenja.

[15] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacija, Kontrole bezbednosti aplikacija

Glavni uzrok je nedostatak ljudskih i organizacionih kapaciteta za izradu internih procedura za rezervne kopije i oporavak od katastrofa.

Nedostatak formalizovanih procedura za upravljanje rezervnim kopijama i oporavak od katastrofa ograničava jasnoću u pogledu odgovornosti i načina postupanja u slučaju incidenata. Kao rezultat toga: povećava se rizik da se oporavak podataka i usluga ne sprovede koordinisano i u predviđenim rokovima; ograničena je spremnost ARPK-a za reagovanje i nastavak rada u slučaju prekida ili katastrofa.

4 Zaključci

Na osnovu procene aplikativnih kontrola i bezbednosti aplikacije za Sistem registracije preduzeća na Kosovu (RBK), utvrđeno je da sistem predstavlja značajnu platformu za digitalizaciju i podršku procesima registracije, upravljanja i administriranja podataka o preduzećima na Kosovu. Sistem je doprineo standardizaciji procesa, centralizaciji informacija i olakšavanju interakcije između ARPK-a, opština i građana, pružajući dobru osnovu za dalji razvoj elektronskih usluga.

Međutim, na osnovu procene aplikativnih kontrola i bezbednosti aplikacije, utvrđeno je da primenjene kontrole u potpunosti ne obezbeđuju potreban nivo automatizacije, validacije, izveštavanja i bezbednosti informacija.

Ulazne kontrole

Ulazne kontrole u procesu registracije preduzeća putem sistema RBK i platforme e-Kosova ne obezbeđuju u potpunosti potrebnu validaciju ulaznih podataka i odgovarajuće usmeravanje korisnika tokom podnošenja zahteva. Iako sistem sadrži određene osnovne kontrole, identifikovani su nedostaci u označavanju obaveznih polja, validaciji podataka i automatskoj primeni zakonskih zahteva. Nedostatak jasnog označavanja obaveznih polja, nedostatak uputstava za njihovo popunjavanje i opšte poruke o greškama otežavaju proces za građane i povećavaju mogućnost netačnog popunjavanja zahteva. Takođe, nedostatak potpunih funkcionalnosti za izmene podataka i brisanje preduzeća putem platforme e-Kosova pokazuje da proces digitalizacije usluga nije u potpunosti realizovan. Pored toga, automatske kontrole sistema ne obezbeđuju potpunu primenu zakonskih zahteva, kao što je kriterijum za razlikovanje naziva preduzeća. Omogućavanje registracije naziva preduzeća koji se minimalno razlikuju od postojećih naziva povećava potrebu za ručnim proverama od strane službenika i stvara rizik od zabune prilikom identifikacije preduzeća.

Takođe, nedostatak definisanja funkcionalnih zahteva od strane stručnjaka iz poslovne oblasti pre razvoja sistema uticao je na to da određena poslovna pravila i zakonska tumačenja ne budu integrisana u automatske kontrole aplikacije. To je dovelo do slučajeva kada se omogućava podnošenje zahteva sa podacima koji kasnije zahtevaju ručnu korekciju od strane službenika.

Uopšteno, ulazne kontrole u sistemu RPK zahtevaju unapređenje kroz jačanje automatskih validacija, integraciju zakonskih i poslovnih zahteva u funkcionalnosti sistema, kao i poboljšanje korisničkog interfejsa.

Izlazne kontrole

Izlazne kontrole sistema Registra preduzeća na Kosovu (RPK) ne pružaju potpunu podršku za efikasno izveštavanje, praćenje procesa i automatizaciju usluga. Iako sistem omogućava osnovno upravljanje zahtevima i predmetima, identifikovani su nedostaci u funkcionalnostima izveštavanja, kontroli podataka i digitalizaciji procesa.

Nedostatak detaljnih izveštaja na opštinskom nivou i netačnosti u statističkim podacima sistema utiču na praćenje informacija i donošenje odluka.

Procesi registracije, izmene podataka i brisanja preduzeća nisu u potpunosti elektronski, jer i dalje zahtevaju fizičku dokumentaciju i aktivnosti zbog nedostatka određenih funkcionalnosti i potrebnih integracija. Takođe, nedostatak mehanizama za ograničavanje izmena tokom korekcije predmeta povećava opterećenje službenika i produžava vreme razmatranja zahteva, što dovodi do kašnjenja u registraciji preduzeća.

Uopšteno, sistem RBK zahteva unapređenje izlaznih kontrola kako bi se obezbedila veća tačnost, efikasnije izveštavanje, automatizovaniji procesi i efikasnije upravljanje predmetima, smanjujući zavisnost od ručnih procedura i povećavajući kvalitet usluga za preduzeća.

Kontrole bezbednosti aplikacije

Kontrole bezbednosti aplikacije u sistemu Registra preduzeća na Kosovu (RPK) delimično su primenjene, ali zahtevaju unapređenje kako bi se obezbedio viši nivo zaštite sistema, podataka i kontinuiteta pružanja usluga.

Iako je ARPK preduzela određene tehničke i operativne mere, kao što su praktični procesi upravljanja promenama i izrada rezervnih kopija putem infrastrukture kojom upravlja AID, nedostatak formalizovanih politika, procedura i kontrola ograničava efikasnost upravljanja bezbednošću aplikacije.

Nedostaci u upravljanju korisničkim kredencijalima, odnosno nepostojanje obaveznih zahteva za kompleksnost i upravljanje lozinkama, predstavljaju slabost u kontrolama pristupa i povećavaju rizik od kompromitovanja korisničkih naloga. Takođe, nedostatak formalizovanog procesa upravljanja promenama i koncentracija ključnih uloga u ciklusu promene kod jednog IT službenika slabi razdvajanje dužnosti i nezavisnu kontrolu promena u sistemu.

Pored toga, iako se tehnički procesi izrade rezervnih kopija u praksi realizuju, nedostatak dokumentovanih procedura za oporavak od katastrofa ograničava spremnost ARPK-a za koordinisano reagovanje i obnavljanje usluga u slučaju incidenata ili prekida.

Uopšteno, kontrole bezbednosti aplikacije u sistemu RPK zahtevaju jačanje kroz izradu i primenu formalizovanih politika i procedura, unapređenje upravljanja pristupom, razdvajanje odgovornosti u kritičnim procesima i jasno definisanje mera za obezbeđivanje kontinuiteta usluga.

5 Preporuke

Preporuke za Agenciju za registraciju preduzeća na Kosovu (ARPK), agenciju Ministarstva industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija

1. **Unapređenje funkcionalnosti usluge registracije preduzeća na platformi e-Kosova.** ARPK, u saradnji sa AID-om (ASHI), treba da unapredi funkcionalnosti usluge registracije preduzeća na platformi e-Kosova, obezbeđivanjem uputstava i primera za popunjavanje polja prijave, jasnim označavanjem obaveznih polja, prikazivanjem preciznih poruka o greškama koje identifikuju odgovarajuće polje, kao i omogućavanjem praćenja statusa predmeta tokom postupka podnošenja zahteva.

   1.1. Takođe, potrebno je razviti module za izmenu i brisanje preduzeća na platformi e-Kosova, kako bi se omogućila potpuna realizacija procesa putem ove platforme.

2. **Unapređenje provere naziva preduzeća u skladu sa zakonodavstvom.** ARPK treba da obezbedi automatsku proveru naziva preduzeća u sistemu registracije preduzeća, tako da se kontrola razlikovanja naziva sprovodi u skladu sa zakonodavstvom koje uređuje postupak registracije službenog i trgovačkog naziva, čime bi se provere vršile automatski u sistemu i eliminisala potreba za ručnom proverom naziva od strane službenika u opštinama i ARPK-u.

3. **Unapređenje procesa definisanja zahteva za razvoj sistema.** ARPK treba da odredi odgovorna lica za izradu zahteva za razvoj sistema, uključujući stručnjake iz oblasti zakonodavstva i poslovnih procesa, kako bi se zakonske odredbe pravilno tumačile i adekvatno implementirale u funkcionalnosti sistema.

4. **Funkcionalnosti izveštavanja.** ARPK treba da razvije i aktivira funkcionalnosti koje omogućavaju generisanje potpunih i detaljnih izveštaja na opštinskom nivou, omogućavajući ovlašćenim opštinskim službenicima pristup izveštajima za sve predmete svoje opštine, a ne samo za predmete koje su lično obradili.

   4.1. ARPK treba da preispita i unapredi mehanizme izveštavanja i statistike sistema, kako bi prikazani podaci odražavali stvarno stanje aktivnih i neaktivnih preduzeća, obezbeđujući ažuriranje Jedinstvenog identifikacionog broja (JIB/NUI) kroz institucionalnu saradnju sa Tržišnom inspekcijom i Poreskom administracijom Kosova.
   4.2. ARPK treba da preispita aplikativne kontrole i pravila raspodele predmeta, obezbeđujući da se svaki predmet obrađuje isključivo u nadležnoj opštini.

5. **Potpuna digitalizacija procesa.** ARPK treba da sarađuje sa nadležnim institucijama na preispitivanju i usklađivanju zakonskih i proceduralnih zahteva, posebno u vezi sa odredbama Zakona br. 06/L-016, radi identifikovanja mogućnosti za potpunu primenu elektronskih procesa.

5.1. ARPK treba da preispita i unapredi funkcionalnosti sistema RBK i razvije mogućnost elektronskog potpisa, omogućavajući potpuno elektronsko završavanje usluga, uključujući izdavanje i preuzimanje elektronskih sertifikata, izmene podataka o preduzeću, izdavanje duplikata sertifikata i podnošenje zahteva za informacije.
5.2. ARPK treba da razvije elektronske integracije sa drugim relevantnim institucijama, posebno sa Poreskom administracijom Kosova, radi automatske razmene informacija neophodnih za postupke brisanja odnosno gašenja preduzeća, tako da se provera poreskih obaveza vrši elektronskom razmenom podataka, a ne putem fizičke dokumentacije.

6. **Proces ispravke predmeta.** ARPK treba da preispita i unapredi funkcionalnost sistema RPK za upravljanje predmetima vraćenim na ispravku, obezbeđujući kontrolisaniji proces izmena uz očuvanje potrebne fleksibilnosti za stranke (preduzeće i službenika za odobravanje).

7. **Kompleksnost lozinki.** ARPK treba da obezbedi izradu, usvajanje i primenu politike i procedura za upravljanje lozinkama kao dela okvira bezbednosti informacija, kao i da završi implementaciju mehanizma u sistemu RPK kojim se primenjuju minimalni zahtevi za kompleksnost lozinki i njihovu periodičnu promenu.

8. **Upravljanje promenama i razdvajanje odgovornosti u sistemu RPK-a.** ARPK treba da obezbedi izradu, usvajanje i primenu formalizovane politike i procedure za upravljanje promenama u informacionim sistemima, kojom će se jasno definisati faze procesa, kriterijumi za procenu, testiranje, odobravanje, dokumentovanje i implementaciju promena.
8.1. Takođe, potrebno je uspostaviti odgovarajuću strukturu za odobravanje i nadzor promena, uz obezbeđivanje razdvajanja dužnosti između različitih uloga, kako bi se smanjila zavisnost od jednog lica i ojačale interne kontrole nad ciklusom upravljanja promenama.

9. **Rezervne kopije i oporavak od katastrofa.** ARPK treba da obezbedi izradu, usvajanje i primenu formalizovanih procedura za upravljanje rezervnim kopijama i oporavkom od katastrofa, kao sastavnog dela Plana kontinuiteta preduzeća, jasno definišući odgovornosti, postupke oporavka podataka, rokove za oporavak i način koordinacije sa AID-om.
9.1. Takođe, ARPK u saradnji sa AID-om treba da obezbedi razvoj i periodično testiranje rešenja za oporavak od katastrofa, sa ciljem obezbeđivanja kontinuiteta kritičnih usluga i smanjenja rizika od mogućih prekida rada sistema RPK.

Dodatak I. Dizajn revizije

Oblasti sa rizikom i pokazatelji problema revizije

Značaj sistema registracije preduzeća ogleda se u činjenici da omogućava pružanje elektronskih usluga građanima i preduzećima, uključujući kreiranje naloga, podnošenje zahteva za registraciju preduzeća, kao i podnošenje zahteva za izmene i upravljanje podacima. Putem ovog sistema, preduzeća mogu obavljati procedure na digitalizovan način, što doprinosi povećanju institucionalne efikasnosti i smanjenju manuelnih procedura. Njegova materijalnost je visoka ne samo zbog operativne uloge, već i zbog uticaja koji ima na transparentnost, integritet podataka i kvalitet usluga za veliki broj korisnika.

Pored podataka od značaja za preduzeća i lakšeg upravljanja i praćenja njihovog preduzeća putem ovog registra, ovaj sistem smanjuje troškove i povećava bezbednost i pouzdanost podataka i za druge platforme kojima su potrebni podaci o preduzećima.

Značaj koji Ministarstvo ima za poslovni sektor istaknut je i u Godišnjem izveštaju Evropske komisije za Kosovo, gde je navedeno:

„Kosovo je umereno pripremljeno i ostvarilo je ograničen napredak, nastavljajući sprovođenje Strategije 2030 za industrijski razvoj i podršku poslovanju."

Preporuke Evropske komisije iz prethodne godine sprovedene su samo u ograničenoj meri i uglavnom su i dalje važeće. U narednom periodu, Kosovo posebno treba da:

- unapredi sprovođenje Strategije za industrijski razvoj i podršku poslovanju 2030, kao i stuba održivog ekonomskog rasta Nacionalne razvojne strategije 2021–2030;

- hitno unapredi kapacitete Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine;
- završi osnivanje dve odvojene agencije, jedne za promociju investicija i druge za podršku malim i srednjim preduzećima (MSP), kao i da obezbedi da obe imaju dovoljne finansijske, ljudske i tehničke resurse za efikasno funkcionisanje..

Uprkos strateškom okviru ovog izveštaja, izazovi su i dalje prisutni i u određenim slučajevima u praksi, gde se, prema pojedinim izvorima objavljenim u zvaničnim medijima, ARPK povezuje sa istragom u slučaju izmene podataka o vlasništvu jednog preduzeća nakon smrti vlasnika. Tokom razgovora u ARPK-u u fazi planiranja, pojašnjeno nam je da su istrage protiv službenika institucije obustavljene i da su okolnosti razjašnjene. Stoga, ovaj problem nas usmerava na kontrole bezbednosti u vezi sa pristupima i mogućnostima izmene podataka u sistemu..

Prema izveštaju ARPK-a „Izveštaj o osnovnim pokazateljima učinka za registraciju privrednih društava na Kosovu", glavni problem predstavljaju kašnjenja u registraciji. Prosečno vreme za registraciju svih privrednih društava u drugom kvartalu 2023. godine iznosilo je 5,99 dana, dok je u istom periodu 2022. godine iznosilo 3,70 dana. Ovo predstavlja povećanje trajanja registracije od

62%, što ukazuje da se preduzeća registruju sporije nego ranije. Stoga, ovaj problem nas usmerava na ulazne kontrole aplikacije.

Takođe, izazov u sprovođenju sistema predstavljalo je i neažurirano zakonodavstvo, odnosno u pojedinim slučajevima nedovoljno usklađeni propisi. Ovo nas usmerava na izlazne kontrole aplikacije, dok će deo koji se odnosi na domen „Upravljanje IT-jem" biti razmatran kao uzrok u delu aplikativnih kontrola. Zakonodavstvo će biti tretirano kao deo ulaznih i izlaznih kontrola, dok će struktura i pristupi biti obrađeni u delu kontrola bezbednosti aplikacije.

Svi navedeni izazovi ukazuju da je sistemu potrebno unapređenje u pogledu digitalizacije i efikasnosti, kako bi usluge za preduzeća bile brže, preciznije i jednostavnije za korišćenje.

Analiza pokazatelja problema identifikovanih iz različitih izvora, održani sastanci sa odgovornim licima za identifikaciju pitanja u vezi sa sistemom registracije preduzeća, kao i naše procene zasnovane na Aktivnom priručniku za reviziju IT-a za identifikaciju oblasti sa najvećim rizikom na osnovu dostavljene dokumentacije, usmeravaju nas ka glavnom problemu: Sistem registracije preduzeća ima nedostatke u aplikativnim kontrolama, koje obuhvataju ulazne kontrole, izlazne kontrole i kontrole bezbednosti aplikacije.

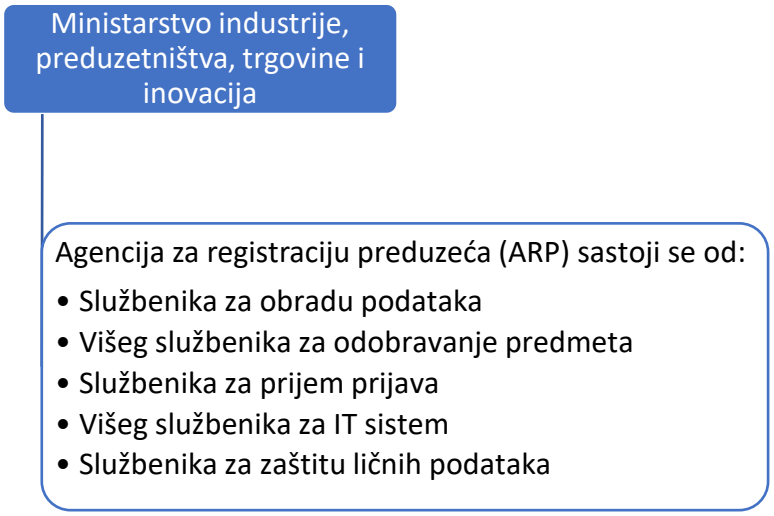
Opis sistema

Ministarstvo industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija

Ministarstvo industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija administrira sistem registracije preduzeća od 13. septembra 2001. godine. Na osnovu odredaba Uredbe 2001/6 i Administrativnog naloga 2002/22 osnovana je Kancelarija za registraciju poslovnih subjekata i trgovačkih naziva Kosova. Kancelarija za registraciju zvanično je otvorena 11. novembra 2002. godine kao Nezavisna izvršna agencija u okviru Ministarstva industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija. Ova kancelarija je prve registracije počela da prima od 13. marta 2003. godine, kada je prestao prijem privremene dokumentacije.

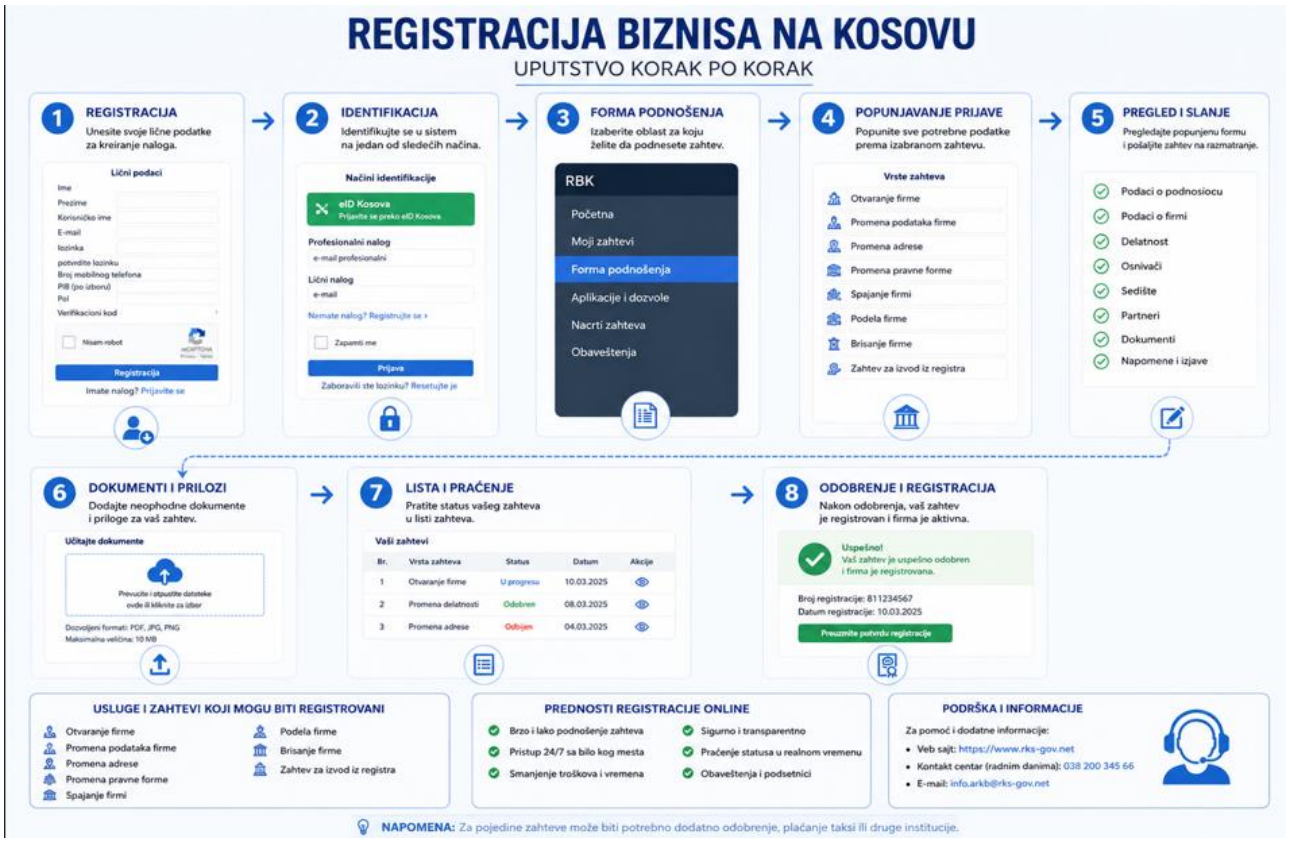
Agencija za registraciju preduzeća vrši registraciju svih privrednih društava i stranih privrednih društava u skladu sa Zakonom br. 02/L-123 o privrednim društvima, kao i Zakonom br. 06/L-016 o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima. Takođe, pruža informacije i usluge u saradnji sa Zavodom za statistiku, Poreskom administracijom, Carinom, Policijskom službom i drugim agencijama.

U nastavku je, putem dijagrama, predstavljena organizaciona struktura Agencije za registraciju preduzeća Kosova (ARPK), koja će biti obuhvaćena revizijom u pogledu administriranja, upravljanja i korišćenja sistema za registraciju preduzeća.

Slika 4. Organizaciona struktura ARPK-a za sistem registracije preduzeća.

Na sledećoj slici prikazan je celokupan proces funkcionisanja sistema, počev od registracije preduzeća pa sve do razmatranja i odobravanja prijave.

Slika 5. Ciklus od registracije preduzeća do razmatranja i odobravanja prijave.

Agencija za registraciju preduzeća (ARPK)

Agencija za registraciju preduzeća deluje u okviru Ministarstva industrije, preduzetništva, trgovine i inovacija i predstavlja jedinu instituciju odgovornu za registraciju preduzeća na Kosovu. ARPK je institucija usmerena ka razvoju, koja obezbeđuje efikasnost i visok kvalitet usluga za sve privredne subjekte koji posluju na Kosovu.

Putem mreže od 36 opštinskih centara za registraciju, povezanih sa centralnom kancelarijom ARPK-a, pruža se jedinstvena i koordinisana usluga na celoj teritoriji Kosova. Ovaj sistem „one-stop-shop" uspostavljen je sa ciljem da poslovnim subjektima omogući jednostavno i efikasno iskustvo, smanjenjem birokratije i povećanjem transparentnosti.

Misija ARPK-a je stvaranje povoljnog okruženja za razvoj preduzeća na Kosovu, pružanjem pouzdanih i efikasnih usluga. Cilj je usklađivanje procedura sa najboljim međunarodnim praksama i direktivama Evropske unije, kako bi registracija preduzeća bila što jednostavnija i standardizovanija.

Opštinski centri

ARPK pruža rešenje „one-stop-shop" za registraciju preduzeća širom Kosova, predstavljajući centralnu bazu unificiranih i centralizovanih podataka u okviru 36 opštinskih centara.

Sistem registracije preduzeća Kosova

Sistem Registra preduzeća Kosova predstavlja elektronsku platformu koja korisnicima omogućava registraciju u sistemu i podnošenje elektronskih prijava za registraciju preduzeća. Takođe, omogućava pristup putem platforme e-Kosova, kao i podnošenje zahteva za izmene i druge administrativne usluge. Nakon potvrde naloga, korisnici mogu elektronskim putem upravljati podacima svog preduzeća.

Sistem za registraciju preduzeća obuhvata širok spektar funkcionalnosti koje pokrivaju ceo životni ciklus jednog poslovnog subjekta, od početnog osnivanja do izmena i odjave preduzeća. Do sada je putem platforme e-Kosova elektronski realizovan samo deo koji se odnosi na registraciju preduzeća.

Proces registracije realizuje se kroz nekoliko koraka. Nakon identifikacije na platformi, korisnik bira vrstu poslovnog subjekta i nastavlja sa popunjavanjem odgovarajućih obrazaca. Sistem zahteva unos ličnih podataka vlasnika, podataka o poslovanju, ekonomskim aktivnostima, adresi preduzeća i ovlašćenim predstavnicima. Takođe, korisnik mora da učita potrebnu dokumentaciju za registraciju, kao što su identifikacioni dokumenti i obrasci koje sistem zahteva. Sistem omogućava registraciju različitih vrsta poslovnih subjekata, kao što su individualni biznis; društvo sa ograničenom odgovornošću (D.O.O.); akcionarsko društvo; opšte ortačko društvo; komanditno društvo; strano društvo; poljoprivredna zadruga.

Pored registracije preduzeća, sistem omogućava i izmene podataka o poslovnom subjektu, promenu adrese, delatnosti, kapitala, vlasnika, zastupnika, kao i odjavu preduzeća.

Delokrug i revizorska pitanja

Delokrug ove revizije biće Agencija za registraciju preduzeća Kosova (ARPK), zajedno sa opštinskim centrima za registraciju preduzeća (tokom ove revizije izabrana su dva opštinska centra kao testni uzorak), koja je odgovorna za razvoj i održavanje Sistema za registraciju preduzeća, kao i odgovarajuća jedinica za administriranje sistema informacionih tehnologija.

Fokus revizije biće kontrole aplikacije za Sistem registracije preduzeća Kosova. Revizija će obuhvatiti period od 2025. do 2026. godine, uključujući i početni ugovor sa projektnim zadacima (Terms of Reference) za razvoj sistema iz 2019. godine.

Radi odgovora na cilj revizije, fokusirali smo se na oblast kontrola aplikacije, pri čemu su odabrane sledeće revizorske oblasti:

1. Kontrole aplikacije

1.1. Kontrole ulaznih podataka

1.3. Kontrole izlaznih podataka

1.4. Kontrole bezbednosti aplikacije

Revizorska pitanja

Radi odgovora na cilj revizije postavili smo sledeća pitanja:

1. *Da li Sistem za registraciju preduzeća ima odgovarajuće kontrole za validaciju ulaznih podataka?*
2. *Da li se procenjuje da li su podaci uneti tokom unosa u sistem uneseni u bazu podataka Sistema registra preduzeća od strane ovlašćenog osoblja?*
3. *Da li Sistem za registraciju preduzeća sadrži kontrole koje obezbeđuju potpunost i tačnost rezultata?*
4. *Da li je čuvanje rezultata podataka organizovano na odgovarajući način?*
5. *Da li su mehanizmi za praćenje u Sistemu za registraciju preduzeća dovoljni?*
6. *Da li su informacije Sistema za registraciju preduzeća na odgovarajući način zaštićene od zloupotrebe?*

Kriterijumi revizije[16]

Kriterijumi korišćeni u ovoj reviziji proizlaze iz Aktivnog priručnika za reviziju IT-a[17], kao i iz važećih zakona i podzakonskih akata koji uređuju Sistem registra preduzeća Kosova..

[16] Za više informacija konsultovati ISSAI 300, Criteria, p.7

[17] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija predstavlja proizvod radnih grupa za informacionu tehnologiju EUROSAI-a (WGITA), kao i Inicijative za razvoj INTOSAI-a (IDI), sa ciljem utvrđivanja pravila i standarda za reviziju informacionih tehnologija – u daljem tekstu: Priručnik za reviziju informacionih tehnologija.

Radi procene da li za integrisani informacioni sistem Sistema registra preduzeća Kosova postoje kontrolni mehanizmi aplikacije koji omogućavaju potpunost, tačnost i bezbedan pristup sistemu registra preduzeća, utvrđeni su sledeći kriterijumi:

- Pravila validacije u sistemu za registraciju preduzeća treba da budu adekvatno definisana, dokumentovana i primenjena u interakciji ulaznih podataka (input); treba da budu dokumentovane različite metode unosa podataka; nevalidni podaci treba da budu na odgovarajući način odbijeni od strane aplikacije; kriterijumi validacije treba da se ažuriraju na odgovarajući i ovlašćen način; treba da postoje sveobuhvatne kontrole, kao što su pravila registracije i autorizacije u slučaju mogućnosti zaobilaženja osnovnih kontrola ulaza; treba da postoje odgovarajuće kontrole i dokumentacija za ulaze aplikacije.[18]

- ARPK treba da ima izrađene procedure kojima se obezbeđuje da se potpunost i tačnost rezultata aplikacija procene pre korišćenja rezultata u daljoj obradi, uključujući obradu od strane krajnjih korisnika; treba omogućiti praćenje rezultata aplikacije; rezultat treba da bude pregledan u pogledu opravdanosti i tačnosti; kontrole potpunosti i tačnosti treba da budu efikasne.[19]

- Podaci aplikacije treba da budu zaštićeni u skladu sa bezbednosnim standardima i Priručnikom za reviziju informacionih tehnologija. Treba primeniti efikasne kontrole logičkog i fizičkog pristupa, kako je definisano u domenu bezbednosti informacija, radi obezbeđivanja autentifikacije, autorizacije i nadzora pristupa. Treba da postoje revizorski tragovi (audit trail) koji evidentiraju izmene, prekoračenja ovlašćenja i evidencije autorizacija za kritične transakcije; revizorski tragovi treba da se održavaju i adekvatno štite; svakoj transakciji treba dodeliti jedinstveni i redni broj ili identifikator. Takođe, aplikacija treba da ima dokumentovan plan oporavka od katastrofa, uključujući bezbedne mehanizme rezervnog kopiranja (backup) i oporavka podataka, u skladu sa domenom Kontinuiteta preduzeća i Plana oporavka od katastrofa (PVB/PRF). Planovi bezbednosti i oporavka treba redovno da se testiraju kako bi se obezbedio kontinuitet preduzeća i zaštita informacija.[20]

Metodologija revizije

adi odgovora na revizorska pitanja i u cilju podrške revizorskim zaključcima, primenićemo sledeću metodologiju:

- Pregled i analiza ugovorne dokumentacije. Početni ugovor za razvoj veb platforme sistema za registraciju preduzeća; zahtevi ARPK-a (poslovna strana za razvoj funkcionalnosti); zahtevi IT sektora u vezi sa razvojem i unapređenjem sistema; izveštaji o razvoju zahteva.
- Pregled zahteva i poslovnih pravila ARPK-a. Analiza vrsta ulaznih podataka; zakonski zahtevi i usklađenost sa eksternim propisima; struktura povezivanja podataka sa drugim sistemima; dijagrami toka sistema; korisnička uputstva; pravila verifikacije.

[18] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacije, Kontrole ulaznih podataka.

[19]Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacije, Kontrole izlaznih podataka

[20] Priručnik za reviziju informacionih tehnologija – Kontrole aplikacije, Kontrole bezbednosti aplikacije

- Analiza povezanosti sistema za prijem ulaznih podataka.

  Provera da li se primenjuju kontrole validacije za unos podataka, posmatranjem korisnika aplikacije tokom njihovog stvarnog rada; analiza evidencija sačuvanih podataka u bazi podataka korišćenjem revizorskih alata.

  Procena da li kriterijumi i parametri validacije ulaznih podataka odgovaraju poslovnim pravilima i da li obezbeđuju odbijanje tipova ulaza koji nisu u skladu sa definisanim pravilima. Operatori baze podataka (kao što su *, =, OR, SELECT) treba da budu onemogućeni kao validni ulazni podaci, jer se mogu koristiti za prekid rada sistema ili neovlašćeno preuzimanje informacija iz baze podataka. Intervjuisanje rukovodilaca radi utvrđivanja da li se kriterijumi i parametri validacije ulaznih podataka periodično preispituju, potvrđuju i ažuriraju na ovlašćen i odgovarajući način.

  Pregled dijagrama toka sistema i izvornog koda sistema, kao i intervjuisanje programera ili administratora aplikacije radi dobijanja informacija o interfejsima i kontrolama nad njima.

- Pregled lista izlaznih podataka/elektronskih izveštaja. Uzorak elektronskog izlaza..

  Analiziraju se liste svih elektronskih izlaza koji se ponovo koriste u aplikacijama krajnjih korisnika u kancelarijama za registraciju ARPK-a. Provera da li se elektronski izlaz testira u pogledu potpunosti i tačnosti pre ponovne upotrebe i dalje obrade. Analiza ravnoteže i usklađenosti izlaznih podataka u skladu sa dokumentovanim metodama. Sprovode se testovi potpunosti i tačnosti kako bi se proverilo da li su kontrole efikasne. Razmatra se da li svaki izlazni proizvod sadrži: naziv ili broj programa obrade; naslov ili opis; obuhvaćeni period obrade; naziv i lokaciju korisnika; datum i vreme pripreme; klasifikaciju bezbednosti.
- Analiza povezanosti sistema za prikaz rezultata izlaznih podataka.
  Pregled tehničke dokumentacije Sistema registra preduzeća sa detaljima implementacije.
  Pregled dostupne dokumentacije softverskog/hardverskog rešenja i intervjuisanje IT tima ARPK-a radi procene njihovog razumevanja bezbednosnih mehanizama implementiranih u aplikaciji.

Relevantna dokumentacija

Skupština i Vlada Kosova usvojile su zakone i administrativna uputstva kojima se utvrđuju odgovornosti, kao i način funkcionisanja Agencije za registraciju preduzeća Kosova (ARPK) u okviru institucija Republike Kosovo.

2.1 Zakoni i administrativna uputstva

Zakon br. 06/L-016 o privrednim društvima
Ovim zakonom uređuju se osnivanje, registracija, organizacija, funkcionisanje i prestanak rada privrednih društava na Kosovu, kao i prava i obaveze vlasnika, akcionara i njihovih upravljačkih organa.
Administrativno uputstvo VRK br. 01/2019 o utvrđivanju zahteva, uslova i procedura za kreiranje Jedinstvenog identifikacionog broja

Ovim administrativnim uputstvom utvrđuju se zahtevi, uslovi i procedure za kreiranje i korišćenje Jedinstvenog identifikacionog broja (JIB) za poslovne subjekte, koji služi kao jedinstveni identifikator za registraciju, poreske potrebe i druge institucije, a izdaje ga ARPK prilikom registracije preduzeća.

Administrativno uputstvo VRK br. 01/2019 o utvrđivanju zahteva i uslova

Ovim uputstvom uređuje se način kreiranja, korišćenja i administriranja Jedinstvenog identifikacionog broja (JIB) za poslovne subjekte, koji služi kao jedinstveni identifikator za registraciju, poreske potrebe i druge institucije i izdaje se od strane ARPK-a tokom registracije preduzeća.

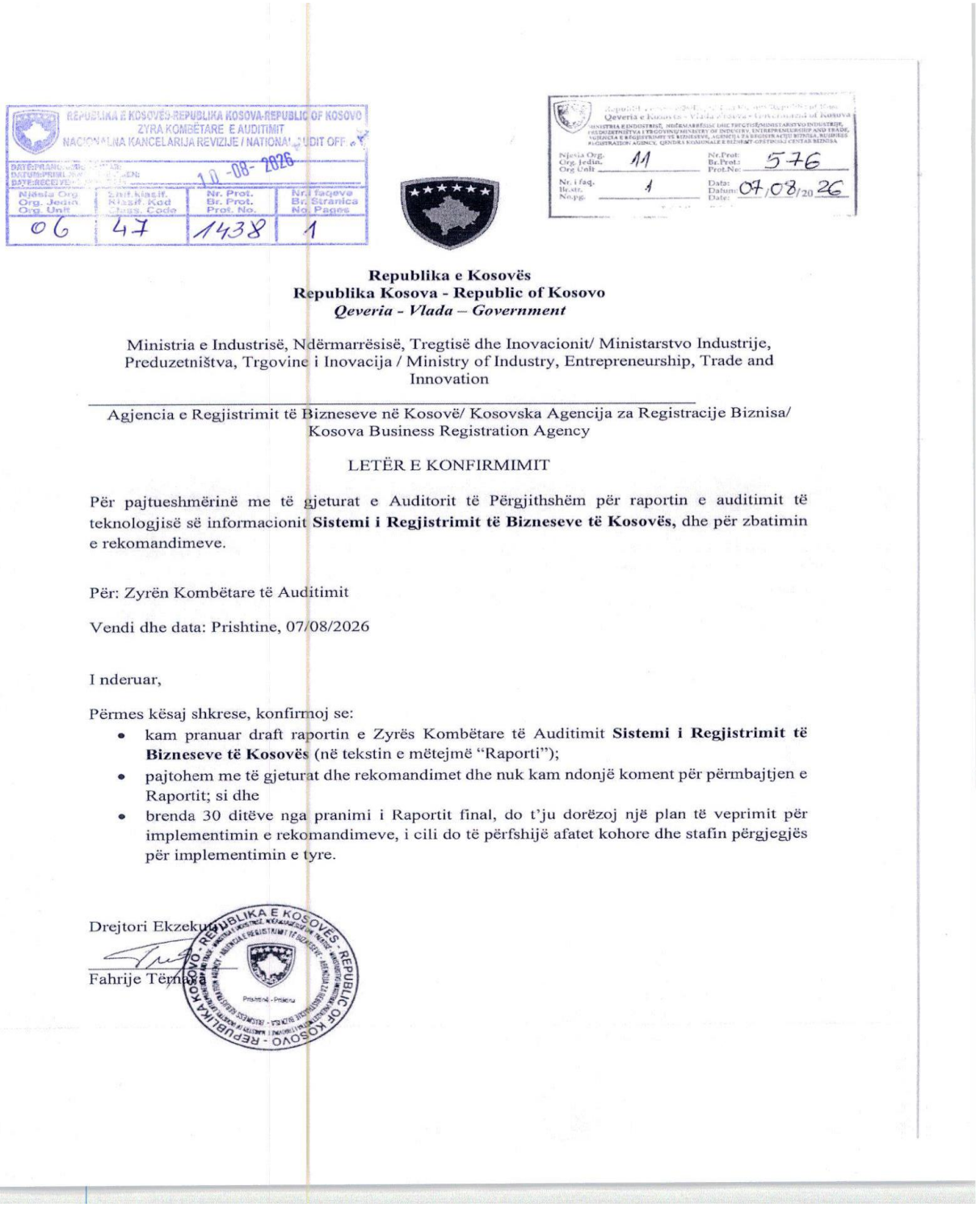
Administrativno uputstvo Br. 12-2022, dt. 10.10.2022

Ovim uputstvom utvrđuju se takse za usluge koje ARPK pruža poslovnim subjektima, pri čemu se takse određuju isključivo prema vrsti usluge (a ne prema kapitalu ili prometu), kao i način plaćanja i odgovarajuće procedure.

Administrativno uputstvo o taksama ARPK-a

Ovim uputstvom utvrđuju se takse za usluge ARPK-a za različite vrste poslovnih subjekata, preciziraju vrste usluga i odgovarajuće naknade, kao i način plaćanja i njihovo administriranje.

Prilog II. Potvrdno pismo

REPUBLIKA E KOSOVËS-REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE
10 -08- 2026
Njësia Org. Org. Jedin. Org. Unit: 06
Zënë klasifik. Klasif. Kod Class. Code: 47
Nr. Prot. Br. Prot. Prot. No.: 1438
Nr. i faqeve Br. Stranica No. Pages: 1

Qeveria e Kosovës - Vlada Kosova - Government of Kosova
Nr.Prot: 576
Org. Jedin. 11
Org. Unit
Nr. i faq. 1
Br.str.
No.pg.
Data: 07/08/2026
Date:

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada – Government

Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë, Tregtisë dhe Inovacionit/ Ministarstvo Industrije, Preduzetništva, Trgovine i Inovacija / Ministry of Industry, Entrepreneurship, Trade and Innovation

Agjencia e Regjistrimit të Bizneseve në Kosovë/ Kosovska Agencija za Registracije Biznisa/ Kosova Business Registration Agency

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të teknologjisë së informacionit **Sistemi i Regjistrimit të Bizneseve të Kosovës,** dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Prishtine, 07/08/2026

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **Sistemi i Regjistrimit të Bizneseve të Kosovës** (në tekstin e mëtejmë "Raporti");
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Drejtori Ekzekut

Fahrije Tërnava

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVO

Nacionalna Kancelarija Revizije
Naselje Arbëria
Ul. Ahmet Krasniqi, 210
10000 Priština
Republika Kosovo